

орнаментів у контексті естетики натурстилю, що стилістично відповідало їхнім захопленням ручним розписом. Текстиль О. Стаховської тяжів до ускладненості кольору та форми, зберігаючи дуже чітку і ясну композицію візерунків. Художниці Н. Грибань та Н. Бондаренко зуміли повно втілити у тиражованих вибічках національні риси та виявити все краще з фольклорної течії, збагативши її своєрідністю власного художнього почерку. Спільними рисами вибіччаних орнаментів майстринь є ліричність візуального образу, вишуканий колорит та продуманість усіх складових вибіччаного проектування.

ПРИЙНЯТІ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ДШК – Дарницький шовковий комбінат
КШК – Київський шовковий комбінат
ТБК – Тернопільський бавовняний комбінат

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко Н. П., Бондаренко Я. В., Бондаренко Л. В. Художній текстиль, живопис, графіка: альбом / Н. П. Бондаренко, Я. В. Бондаренко, Л. В. Бондаренко. [упоряд. К. Мамаєва-Говдя, спецред. Т. Придатко]. – К.: ТОВ «Типографія від «А» до «Я», 2005. – 46 с.
2. Горбачов Д. Художниця доби соцреалізму Катерина Білокур / Дмитро Горбачов // Соціалістичний реалізм і українська культура. Книга «Реалізм та соціалістичний реалізм в українському живопису радянського часу. Історія. Колекція. Експеримент»: матеріали наук. конф., 3 бер. 1999 р. – К., 1999. – С. 21-23.
3. Жоголь Л. Про щось шепотіли шовки / Людмила Жоголь // Жінка. – 2004. – №5. – С. 8-9.
4. Жук А. К. Сучасні українські художні тканини / Жук А. К. – К.: Наукова думка, 1985. – 117 с.
5. Заслужений художник Української РСР Надія Грибань. Графіка, художній текстиль, gobelen: каталог виставки творів / [авт. вступ. статті В. Мартиненко]. – К., 1983. – 60 с.
6. Макаров К. «Натурстиль» 70-х годов / К. Макаров // ДИ СССР. – 1979. – № 2. – С. 21-26.
7. Местечкін Г. Краса землі / Г. Местечкін // Радянська жінка. – 1976. – № 10, [кольорова вставка].
8. Мусиєнко П. Народные мотивы в шелковых тканях / П. Мусиєнко // ДИ СССР. – 1959. – № 6. – С. 28-30.
9. Придатко Т. Світ речей – світ мистецький / Тамара Придатко // Образотворче мистецтво. – 1980. – № 1. – С. 22-25.
10. Супрун Л. Декоративно-прикладное искусство Украинской ССР / Л. Супрун // Советское декоративное искусство. – 1986. – № 8. – С. 246-255.
11. Хустки шерстяні. Платки шерстяные / [ред. Н. М. Бойко]. – К.: Реклама, 1970.

УДК 7.71.730

Г. М. ТОБЛЕВИЧ

ВПЛИВ ДЕКОРАТИВНОЇ ПЛАСТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ СУЧАСНОГО МІСТА

У статті розглянуто вплив декоративної пластики на формування художнього образу сучасного урбаністичного середовища, міських площ та вулиць. На прикладі творчих робіт зарубіжних митців продемонстровано нові, нетрадиційні матеріали, використані в декоративній пластичі.

Ключові слова: декоративна пластика, міський простір, площа, вулиця, місто.

Г. М. ТОБИЛЕВИЧ

**ВЛИЯНИЕ ДЕКОРАТИВНОЙ ПЛАСТИКИ НА ФОРМИРОВАНИЕ
ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗА СОВРЕМЕННОГО ГОРОДА**

В статье рассмотрено влияние декоративной пластики на формирование художественного образа современной урбанистической среды, городских площадей и улиц. На примере творческих работ зарубежных художников продемонстрированы новые, нетрадиционные материалы, использованные в декоративной пластике.

Ключевые слова: декоративная пластика, городское пространство, площадь, улица, город.

Н. М. TOBILEVYCH

**INFLUENCE OF DECORATIVE PLASTIC ARTS ON FORMING OF
MODERN CITY IMAGE**

In the article influence of decorative the plastic arts is considered on forming of image of modern urbanism environment, city areas and streets. On the example of creative works foreign artists are shown new, untraditional materials, used in decorative the plastic arts.

Key words: decorative plastic arts, city space, area, street, city.

Часи, коли елемент творчості в професії скульптора і архітектора у радянському суспільстві були продиктовані певними умовностями, відійшли в минуле. Тенденція до створення стандартних пластичних форм, будівництва дешевого «тимчасового» житла для широких мас населення та помпезних будівель громадського призначення, які зазвичай виражали панівні ідеї тоталітаризму, значною мірою збіднювали архітектуру. Монументальна скульптура, яка несла навантаження основних смислових та ідеологічних акцентів, рідко допускала використання малої декоративної пластики в архітектурному середовищі. Це і робить наше дослідження актуальним. Сьогодні ситуація принципово змінюється. У сфері творчості сучасних українських архітекторів та їхньої плідної співпраці з скульпторами та художниками поступово виявляються нові тенденції, скеровані на надання сучасному урбаністичному середовищу яскравої образної характеристики.

Ефективним засобом у цій ситуації може виявитися декоративна пластика. У процесі її творення художники сьогодні отримують можливість застосовувати найрізноманітніші матеріали й техніки. На шляху творчих пошуків і експериментів не зайвим для них може стати досвід зарубіжних колег.

Декоративна пластика як у безпосередньому зв'язку з архітектурою, так і в станковому, виставковому вигляді згадується у працях багатьох учених. Стаття ґрунтується на теоретичних наукових працях з цієї проблеми, до якої звертались: Т. Геврик [1], О. Голубець [2-3], І. Дида [4], Т. Кара-Васильєва [5], а також З. Чегусова, Г. Кусько, Т. Печенюк, А. Жоголь, Р. Яців та інші. Автори згаданих досліджень в основному звертали увагу на потенційні можливості застосування декоративної пластики в організації сучасного архітектурно-просторового середовища і рідко аналізували тенденції стосовно використання нових матеріалів у цій галузі мистецтва. Основний акцент ставився на проблемах творення інтер'єру, в той час, як використанню плернерної пластики не надавалося належного значення.

Середовище людини, історичне довкілля людей є невіддільною частинкою їхньої сутності [8, с. 198]. Формування і вираження художнього образу міста засобами декоративної пластики, яка наповнює вулиці, парки, сквери та прилеглі території споруд різноманітного призначення, має гідне майбутнє.

Мета статті – окреслити тенденції та перспективи використання декоративної пластики при формуванні художнього образу сучасного урбаністичного середовища. На прикладі робіт зарубіжних митців продемонструвати використання нових, нетрадиційних матеріалів.

Не заглиблюючись у мистецтвознавчі теоретичні проблеми, пов'язані із визначенням самого поняття декоративної пластики, можна відзначити, що сучасні вчені схиляються до думки про те, що значний доробок художників декоративно-ужиткового мистецтва 1960-х – 1980-х рр., періоду, коли творчі можливості радянської скульптури були вкрай регламентовані та обмежені домінуванням реалістичної зображальної форми (а, крім того, її неодмінним ідеологічним навантаженням), сьогодні сміливо можна відносити до сфер скульптурної, декоративної пластики [2, с. 86].

Декоративна пластика сьогодні належить до тих жанрів прикладного мистецтва, в яких духовно-естетичні потреби суспільства можуть отримати активне вираження, а художній процес – нові цікаві перспективи. Специфіка цього жанру відкриває дорогу для найрізноманітніших експериментів і сміливих творчих фантазій.

Якщо розглядати словосполучення «декоративна пластика в оточенні міста» як термін, то ним можна визначити будь-яку екстер'єрну скульптуру: і пам'ятники, і меморіальні ансамблі, і твори, що прикрашають фасади будівель, і малі архітектурні форми, що знаходяться в оточенні міста, ландшафту [7].

Сьогодні жанр декоративної пластики стає безперечним художнім явищем з новими естетичними критеріями і новими можливостями. Паркова скульптура як галузь декоративної пластики набуває визначеності, самостійності, вона розширює свій життєвий простір. Зараз, коли людина більшу частину доби проводить у стінах будинку або установи, тих кілька годин, які вона буває на вулицях, площах, у садах, скверах, повинні бути наповнені відчуттям краси та психологічного комфорту. Гостра потреба в такого роду емоціях особливо проявляється у відкритих, таких, що інколи тягнуться кілометрами, міських просторах, які нам важко сприймати в єдності і в яких ми неминуче відчуваємо себе некомфортно. Сучасна декоративна пластика та скульптура може принести в ці величезні стандартні квартали співрозмірність, співмасштабність з людиною, комфорт та рівновагу. Але яку б самостійну роль в оформленні екстер'єрного міського середовища не відіграла декоративна пластика, яким би різноманітним не було її ідейне навантаження, вона залишається лише одним із жанрів творіння, лише частиною цілого і, безумовно, несе в собі закономірності, що характеризують мистецтво декоративної пластики в загальному, допомагаючи зрозуміти причини загостреної уваги до неї і розглянути все це відповідно до сучасної спрямованості синтезу пластичних мистецтв, з принципами співвідношення його невід'ємних складових: архітектури, живопису, скульптури.

Безумовно, у тріаді «архітектура–живопис–скульптура» головне місце відведене архітектурі. Це основа синтезу, якщо так можна сказати, його матеріальна база. Їй належить організуюча роль. Архітектурні композиції фізично об'єднують живопис і творіння в своєму просторі, і лише тоді вони набувають спільності стилю, здатності нести в собі характеристику епохи.

Тяжіння сучасної скульптури до відкритих просторів вулиць, скверів і парків можна розглядати як реакцію мистецтва творіння на пропозиції архітектури. Наш час – час її стрімкого зростання. Архітектурно-будівельна революція рубежу ХХ–ХІ століть відновила архітектуру. Вона поставила їй на службу промисловість. Типове промислове виробництво принесло архітектурі нові можливості, нові ритми, грандіозні, невідомі раніше масштаби, зробило її наймасовішим з пластичних мистецтв. Архітектура, у свою чергу, багато в чому змінила сутність живопису і скульптури. В результаті цього декоративна пластика переступила межі камерності, вийшла в життя з галерей і музейних залів і населила спроектовані архітекторами простори, осмисливши, одухотворивши їх.

Існує багато спільного між декоративною пластикою й архітектурою. Проте, яким би не був такий взаємозв'язок, він органічно пов'язаний із загальним для мистецтва завданням організації естетично повноцінного середовища, яке повинно оточувати сучасну людину, середовища, що сприяє розвитку її здібностей і творчої активності.

Є багато пропозицій з приводу того, як вирішувати синтез мистецтв у сучасному містобудуванні. Але всі думки зводяться до того, що цей процес не може бути обмежений простою співучастю однієї із сторін у діяльності іншої. Він має бути побудований як свідомо спільна робота. Співтворчість архітекторів, скульпторів і художників дозволить забезпечити єдність ідеї, єдність виконання, єдність і цілісність результатів.

Формування декоративної, садової, паркової, або, як її все частіше в наші дні іменують, пленерної скульптури в специфічну жанрову течію пластики з визначеними цільовими, ідейними і просторовими завданнями датується 1970-ми роками. Саме у цей період відбулися покази скульптури на повітрі – перша Всесоюзна художня виставка «Скульптура і квіти», скульптурні виставки «Рига-72» і «Рига-76». Почали створюватися парк скульптури в Кишиневі, пленерний розділ при Львівському державному музеї і т.ін. Проте світська скульптура увійшла в простір міст ще в XVIII ст., і нею була саме ландшафтна, паркова декоративна пластика.

Декоративна пластика – це просторове мистецтво. Вона виступає свого роду архітектурою об'ємів, і сама через це в змозі підпорядкувати собі територію, що нею оточена. Маса, фактура, колір, силует, висота, ширина створюють її зоровий образ, «силове поле дії», дієвість якого, у свою чергу, підсилюється змістом твору. Тому декоративна пластика може перетворити загальний простір в простір конкретний, насичений певним значенням. Функцією декоративної пластики є доповнення чимось новим існуючого простору і внесення образності в ідейну інертність типової масової забудови.

Здатність пленерної скульптури ставати натхненним ядром архітектурного ансамблю особливо цінна в умовах сучасної урбанізації, яка зробила міськими жителями три чверті населення держав колишнього Радянського Союзу [6]. На прикладі інших країн, де містобудування досягло грандіозного розмаху, можна стверджувати, що цей процес залучив до себе всі види скульптурної творчості.

Декоративна пластика представляє інтерес і за ідейною і за жанровою різноманітністю. На вулицях міст можна спостерігати твори, вирішені в різних видах станкової пластики – портрети, багатофігурних і монофігурних композиціях, декоративній скульптурі. Вони присвячені найрізноманітнішим темам – праці людини, її способу життя, одвічним для всіх часів і народів темам краси і гармонії. Вони не завжди можуть знайти втілення в монументальній скульптурі. Отже, декоративна пластика – це мистецтво ідей, які можуть бути і філософсько-глибокими, і публіцистично-закличними, і проникливо-людяними, і навіть жартівливими. Жанр цього мистецтва дуже привабливий своїми образними і пластичними властивостями, що передають міфологічний, історичний і алегоричний зміст.

За допомогою декоративної пластики пусті двори, безликі вулиці, типові території спальних районів, нові житлові комплекси і офісні центри з гучними назвами набувають змісту та ідейності. Вони, в свою чергу, виражають неповторність та індивідуальність всіх типів міського простору. Тракткування цих символів залежить від контексту, настрою, уяви глядача, його ментальності та культури.

Крім цього, експозиції декоративної пластики демонструють всі види матеріалів, які використовують сьогодні скульптори – бронзу, мармур, граніт, дерево, алюміній, штучний камінь, бетон, чавун, кераміку і зовсім нетипові для скульптури матеріали. Прикладом використання нетрадиційного матеріалу для об'єктів творчості є навіть сітка – рабиця.

Може здатися, що дротяна сітка – банальна і прозаїчна річ, що застосувати її як основу для витвору мистецтва просто неможливо. Але автори останнім часом немов змовилися: чим дивніший і незручний матеріал, тим з більшим завзяттям вони намагаються перетворити його на щось гармонійне і дивне.

Одним з таких митців сучасності є Іван Ловатт (Ivan Lovatt) – австралійський скульптор, котрий, звертаючись до різних аспектів творчості, яскраво демонструє різнопланові роботи. Пріоритетним матеріалом для нього переважно була дротяна сітка, за допомогою якої він повною мірою передає чуттєвість і делікатність своїх творінь і доводить, що з цього матеріалу можна робити не лише загорожу для садово-городніх ділянок, але і вельми художні скульптури.

Одна з найулюбленіших тем Івана Ловатта – зображення знаменитостей. Художник створює з сітки-рабиці легендарних музикантів, таких, як Майкл Джексон (Рис.1) та учасники групи «Бітлз», (Рис.2), використовуючи лише дрібний дріт. Складаючи його шарами, скручуючи і надаючи необхідну форму, автор отримує абстрактні і реалістичні скульптури, до яких чомусь дуже хочеться доторкнутися: можливо, щоб переконатися, що вони дійсно зроблені з дроту.

Пройшовши через руки майстра, навіть метал, який часто представляють як антипод життя – бездушний, холодний і мертвий – вбирає в себе дух твору. Прикладом такого перевтілення є залізо в скульптурах Парк Чен-гела (Park Chan-girl) – південнокорейського художника, фаната металу і металообробку. Скульптор не переплавляє старий метал, він дає йому друге життя. У творчості Парк Чен-Гела неможливо знайти жодної скульптури, зробленої з цілісного елемента якого-небудь матеріалу – він прихильник мозаїчного мистецтва. Складаючи щось нове і цілісне з маленьких шматочків металу, у своїй творчості він наочно ілюструє принцип «зі світу по нитці», тобто «зі світу по колючку, по пластинці». Сам автор називає свої скульптури «Sliced Images» («Нарізні зображення»).

Причому Парк Чен-гел створює як оригінальні скульптури, автором ідеї і візуальної реалізації яких він є, так і копіює у власній манері вже існуючі відомі твори (Рис. 3). Це, наприклад, скульптура Аполлона чи фігура всесвітньовідомої Венери.

Рис.1. Скульптура Майкла Джексона. Іван Ловатт.

Рис.2. Скульптура легендарного музиканта групи «Бітлз». Іван Ловатт.

Рис.3. Нарізна металева скульптура «Венера». Парк Чен-гел.

Таким чином, скульптор, працюючи в галузі декоративної пластики, використовує зовсім новий підхід до природи речей, перетворюючи старий метал на блискучі (у прямому і переносному сенсі) скульптури, які можуть доповнити собою художній образ та зміст сучасного урбаністичного середовища.

Міське середовище складається роками, десятиліттями, століттями. Воно зберігає минуле і демонструє теперішнє. Отже, декоративна пластика не лише створює устрій побутових, комунальних процесів, а закріплює соціальні і речові цінності та норми поведінки людей. Вона впливає на суспільну психологію та формування людської особистості. Кожна епоха залишає в середовищі свої сліди, додаючи містам характерність, образність, неповторність, тобто ті межі, якості, з яких народжується їхня слава, їхня привабливість, їхній художній образ. Взаємодія пластичних мистецтв на сучасному етапі практично означає доведення до рівня художнього твору всієї функціональної і просторової структури окремого мікрорайону, міста чи села. Цією складною проблемою займаються зараз у творчій співпраці і архітектори, і художники, і соціологи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Геврик Т. Ландшафтна скульптура в університетському містечку / Тит Геврик // Образотворче мистецтво. – 1991. – № 2. – С. 40-41.
2. Голубець О. М. Львівська кераміка / О. М. Голубець – К.: Наукова думка, 1991. – 120 с.
3. Голубець О. М. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ ст. / О. М. Голубець. – Львів: Академ. експрес, 2001. – 176 с.
4. Дида І. А. Стосунок до природи як фактор формування архітектурного довкілля / І. А. Дида // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: архітектура. – Львів, 2007. – № 585. – С. 30-34.
5. Кара-Васильєва Т. В. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю» / Т. В. Кара-Васильєва, З. А. Чегусова. – К., Либідь, 2005. – 280 с.
6. Скороходова А. В. Сучасне архітектурне середовище та його вплив на поведінку людини / А. В. Скороходова, Ю. В. Купрійова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Львів. – № 632. – С. 131-133.
7. Шмидт И. М. Беседы о скульптуре / И. М. Шмидт. – М.: Искусство, 2003. – 357 с.
8. Шпенглер О. Закат Европы: очерки морфологии мировой истории. Т. 1: Образ и действительность / О. Шпенглер. – Минск: Попурри, 1998. – 688 с.

УДК 069.5 (477)

Н. В. РУБЛЕВСКА

**ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО НА ВИСТАВКАХ
У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ ХУДОЖНЬОМУ МУЗЕЇ
В ПЕРШІ РОКИ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ (1991–1992 РОКИ)**

У статті досліджено особливості образотворчого мистецтва в контексті експозицій музею, простежено творчість українських та зарубіжних майстрів.

Ключові слова: образотворче мистецтво, живопис, графіка, виставка, екслібрис.

Н. В. РУБЛЕВСКА

**ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЕ ИСКУССТВО НА ВЫСТАВКАХ
В ТЕРНОПОЛЬСКОМ ОБЛАСТНОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ МУЗЕЕ
В ПЕРВЫЕ ГОДЫ ЕГО ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (1991–1992 ГОДЫ)**

В статье исследованы особенности визуальных искусств в контексте экспозиций музея, прослежено творчество украинских и зарубежных мастеров.

Ключевые слова: изобразительное искусство, живопись, графика, выставка, экслибрис.

N. V. RUBLEVSKA

**FINE ART IS ON EXHIBITIONS
IN TERNOPIL REGIONAL ARTISTIC MUSEUM
IN THE FIRST YEARS OF HIS ACTIVITY (1991–1992)**

In the article the features of fine art are investigational in the context of displays of museum, work of Ukrainian and foreign masters is traced.

Key words: fine art, painting, graphic arts, exhibition, book-plate.